

A PÜNKÖSDI MOZGALOM

GRACZA, PAUL – PATAKY ALBERT – UNGVÁRI CSABA

A PÜNKÖSDI MOZGALOM NEMZETKÖZI TÖRTÉNETE

GRACZA, PAUL

A püNKöSDi üzenet valamennyi földrészre és országba eljutott, napjainkra elérte az egész világot, és százmilliók életére gyakorolt hatást. A püNKöSDi mozgalom Jézus mennybemenetele előtt adott ígéletén és annak beteljesedésén alapul. Eszerint tanítványai erőt kapnak, amikor rájuk száll a Szentlélek, és tanúi lesznek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Szamáriában, sőt a föld végső határáig (ApCsel 1,8). Mindez püNKöSD napján teljesedett be (ApCsel 2,4). Az első keresztények mennyei erővel ruháztattak fel, hogy bátran, hatalommal, természetfeletti jelekkel és csodákkal kísérve teljesíthessék a Nagy Misszióparancsot (Mt 28,18–20).

A történelmi vonalat tekintve a püNKöSDi mozgalom közvetlen előzményei a 18. század elején létrejött evangéliumi és szentségmozgalmak. Az *evangéliumi* irányzat tanításának és gyakorlatának középpontjában a Jézus Krisztusban való hit által személyesen elnyerhető üdvösség újrafelfedezése és hangsúlyozása állt. Ezen alapult a Nicholas von Zinzendorf gróf (1700–1760) vezetése alatt álló, 1727-ben alapított moráviai közösség is, amely Herrnhutban működött. Ebben megújult figyelmet szenteltek az imádkozásnak, az egyéni üdvösség fontosságának és a misszió ügyének. Az irányzat más országokban is megjelent: a walesi Howell Harris (1714–1775) és Daniel Rowland (1713–1790), valamint az angliai John Wesley (1703–1791) és öccse, Charles (1707–1788) a templomfalakon kívülre vitték az evangéliumot: olyan nőknek és férfiaknak prédikáltak, akik egyébként nem jártak templomba. A Wesley fivérek nagy hangsúlyt fektettek az Ige, valamint egyes szentéletű emberek életének a tanulmányozására. Anglia-szerte létrehoztak egy keresztény – később „methodistaként” emlegetett – hálózatot, amely Európa más országaira, sőt a majdani Amerikai Egyesült Államok területén újonnan létrehozott gyarmatokra is kiterjedt. Jonathan Edwards (1703–1758) és George Whitefield (1714–1770), az első Nagy Ébredés két vezéralakja is hasonlóképpen vitte el a személyes megváltás üzenetét a tömegekhez. A szabadtéri igehirdetés terén végzett úttörő munkájuk, valamint evangéliumi tartalmú igehirdetésük egyéni és közösségi szinten is megtérést eredményezett, ébredési üzenetük és gyakorlatuk pedig társadalmi változásokat szült. Az evangéliumi irányzat mindenütt nagy hangsúlyt fektetett a Jézus Krisztusban

személyesen elnyerhető üdvösségre, a bibliai üzenet elsődleges voltára, az egyéni és a közös imádkozás hatékonyságára és a laikusok felkészítésére. Emellett elkötelezetten törekedett arra, hogy mindenki számára elérhető legyen az evangélium üzenete. Az evangéliumi mozgalom a szentség-, valamint az azt követő pünkösdi mozgalom számára is szilárd alapokat fektetett le a tantételek, az értékrend és a hitgyakorlat terén.

Az 1830 és 1900 között indult *szentségmozgalom* tehát az evangéliumi mozgalomból nőtt ki, de elődjénél nagyobb teret engedett a laikusok egyházon belüli szolgálatának. Kialakulása Phoebe Palmer (1807–1874) nevéhez köthető, aki 1837-től keddenként methodista női imaórákat tartott otthonában. Ebben az időszakban a methodista mozgalom a szentség komolyabban vételét, ezáltal a keresztény élet lelki mélységének fontosságát húzta alá. A Palmer által tartott csoportba járók is érdeklődni kezdtek Wesley keresztény tökéletességről szóló tana iránt, melynek lényege, hogy a keresztény hívő képes anélkül élni, hogy súlyos bűnöket követne el. 1837-ben Palmer átélte a kegyelem második munkáját, melyet „teljes megszentelődésnek” nevezett. Ez a perfekcionizmusként is emlegetett tanítás vált a szentségmozgalom egyik örökségévé, amely igen széles körben elterjedt az Egyesült Államokban, valamint Nagy-Britanniában. Phoebe Palmer és férje, Walter jelentették meg a mozgalom üzenetét elsőként hirdető kiadványok egyikét, a *The Guide* (Útmutató) című folyóiratot.

Más kiemelkedő személyiségek is köthetők a szentségmozgalomhoz, úgy mint Charles Finney (1792–1875), Asa Mahan (1799–1889), Andrew Murray (1829–1917), misszionárius, valamint William Boardman (1810–1886). Utóbbi szolgálata igen jelentős és maradandó, mindmáig tartó befolyást gyakorolt a szentségmozgalomra. A *The Higher Christian Life* (Magasabb rendű keresztény élet) (1858) című könyvének nemzetközi hatása is meghatározó volt. Boardman ezenfelül gyógyító központot alapított Londonban, valamint fontos vezetője volt a Keswick Szentségkonferenciáknak, amelyek a mozgalom legmeghatározóbb időszakában évente megrendezésre kerültek Keswick városában (Anglia). A szentségmozgalom vezetői együtt utaztak, szolgáltak és szoros missziós partnerkapcsolatot alakítottak ki egymással, így a mozgalom egyre nagyobb elfogadásra és befolyásra tett szert. Megerősödésükre és terjeszkedésükre jelentős hatást gyakorolt még F. B. Meyer (1847–1929), D. L. Moody (1837–1899) és Otto Stockmeyer (1838–1917). Meyer angliai lelkészként tevékenykedett, és szintén aktív szerepet vállalt a Keswick Konferenciákon. Emellett termékeny író volt, könyveiben és cikkeiben a mozgalom főbb tanait és a hozzá kapcsolódó gyakorlati kérdéseket magyarázta. D. L. Moody amerikai lelképásztor és evangélista húsz-harmincezres tömegek előtt prédikált, az USA-ban és Angliában is eredményesen hirdette a szentség üzenetét. Iskolát, bibliaiskolát és kiadót alapított, ami nem csupán a bibliai szentségre törekvő hívek vezetését segítette elő, hanem az aktuális társadalmi problémák megoldása iránti elkötelezettségre

is felhívta a figyelmet. Otto Stockmeyer svájci lelkész, evangélista és író különösen a németajkú országokban játszott fontos szerepet a szentség üzenetének terjesztésében. A svájci Hauptwellben (Thurgau) megalapította az első európai gyógyító központot, aláhúzza ezzel a gyógyítás fontosságát a szentségmozgalom tanításában és hitgyakorlatában. A mozgalom hatására a későbbi években világszerte rengetegen személyes pünkösdjükként vagy pünkösdi élményként említették az egyéni szentség, illetve a teljes megszentelődés átélését. A szentségmozgalom – az evangéliumi mozgalomhoz hasonlóan – hangsúlyozta a Jézus Krisztusban való hit által személyesen elnyerhető megváltást, a Biblia központi szerepét, valamint a nők szolgálatra és vezetésre való alkalmasságát. A megtéréstől különböző, a kegyelem második munkájának tekintett teljes megszentelődésről (vagy tökéletessé válásról) szóló központi tanításában arra hívta fel a figyelmet, hogy nem csupán kívánatos, de lehetséges is mélyebb kapcsolatba kerülni Istennel. Tanait, értékeit és gyakorlatait folyóiratok, valamint könyvek kiadásával terjesztette, népszerűsítette.

A szentségmozgalom alapelvei és eszközei a *pünkösdi mozgalom megszületésénél* is meghatározó szerepet játszottak. 1900 decemberében a topekai (Kansas, USA) Bethel Bibliaiskolát működtető Charles Parham, (1873–1929) független gyógyító evangélista azt a feladatot adta tanítványainak, hogy tanulmányozzák a Cselekedetek Könyvét, és állapítsák meg, mi a szentlélek-keresztység bibliai bizonyítéka. A hallgatók három nap kutatást és imádkozást követően arra jutottak, hogy a Cselekedetek Könyve 2,4 verse, illetve a 10,44–46 és 19,3–7 szakaszok alapján a szentlélek-keresztység bibliai és fizikai bizonyítéka a nyelveken szólás. 1901. január 1-jén a Bethel Bibliaiskola diákjai összegyűltek, és előadták Parhamnak következtetéseiket. Egyikük, bizonyos Agnes Ozman megkérte Parhamet, imádkozzon érte, hogy elnyerhesse a Szentlelket a nyelveken szólás bizonyító jelével együtt. Parham rátette a kezét és imádkozott érte, Ozman pedig megkeresztelkedett Szentlélekkel, és nyelveken kezdett szólani. A újdonságnak számító jelenséget sok másik diákja mellett maga Parham is átélte, aminek hamar híre ment a helyi médiában, illetve a topekai és környékbeli keresztény hívek körében. Három héttel ezután Parham nyilvánosan is tanítani kezdte, hogy a nyelveken szólás a szentlélek-keresztység bibliai és fizikai bizonyítéka. Hangsúlyozta, hogy az utolsó időkben a Szentlélekkel való betöltekezés ruhazza fel a hívőket erővel az evangélium hirdetéséhez. Az a hit vezette erre a meggyőződésre, hogy a mennyből adatott nyelvek ténylegesen beszélt, élő nyelvek, így a nyelveken szólás ajándéka segítheti és gyorsíthatja a külmisziót. Bár a tengerentúlra kiküldött misszionáriusok személyes tapasztalatai később rációfoltok elképzelésére, Parham mégis haláláig kitartott álláspontja mellett. Missziója egyre növekedett és terjeszkedett. Alkalmain továbbra is hirdette a megtérést és a gyógyulást, a résztvevők közül sokan számoltak be arról, hogy meggyógyultak vagy a nyelveken szólás kíséretében töltekeztek be Szentlélekkel. Parhamet ma elsősorban az Apostoli Hit Mozgalom alapítójaként tartják számon.

A *pünkösdi mozgalom alapítója*, a fél szemére vak, afroamerikai származású William Seymour (1870–1922) 1905 decemberében hallott először a pünkösdi tapasztalatról a Parham által alapított Bethel Bibliaiskolában. A szegregációs törvények miatt Seymour csak a tanterem ajtaja előtt, a folyosón ülve hallgathatta a tanítást, amely elsősorban a szentlélek-keresztségről szólt. Mivel Seymour már rendelkezett némi lelkipásztori tapasztalattal, a tízhetes kurzus vége felé szolgálati felkérést kapott egy afroamerikai szentségmozgalmi gyülekezettől Los Angelesben. Ide 1906 februárjában érkezett meg, és mindjárt elkezdte hirdetni a pünkösdi üzenetet. A kicsiny közösség tagjait arra bátorította, hogy kereszteljedjenek meg Szentlélekben. A nyelveken szólással kapcsolatos tanítása azonban ellenállást váltott ki a testvérekből, olyannyira, hogy ki is zárták a gyülekezetből. Ezt követően üzenetét házi bibliatanulmányozásokon hirdette, majd néhány héten át tartó, éjszakába nyúló tanítás, imádkozás és böjtölés után többen is részesültek az új pünkösdi élményében. Ennek gyorsan híre ment a helyi keresztények körében. 1906. április 12-én maga Seymour is megkapta a szentlélek-keresztséget.

A kis csoport gyorsan növekedett, így nagyobb helyre volt szükségük. Először a North Bonnie Brae utca 312-be költöztek, majd az Azusa utca 312 alatt található épületbe, amelyet a pünkösdi mozgalom megalakulásának helyszínéként tartanak számon. 1906. április 15-én, húsvét vasárnapján tartották első istentiszteletüket. Az alkalmak menete spontán alakult. Kihirdették, hogy Jézus vére elmosta a bőrszínek közti különbségeket, ezért a Szentlélek mindenkire egyformán kitölteték. Ébredés kezdődött, amely hatással volt más egyházi szervezetekre is, mivel a legkülönbözőbb felekezeti háttérű hívők látogattak az Azusa utcába a Szentlélek friss kitöltésének megtapasztalásáért. Seymour az Apostoli Hit Mozgalomhoz kapcsolta a gyülekezetet és az ottani ébredést, ezért 1906 szeptemberének elejétől *Apostoli Hit* címmel indított folyóiratot. Ennek segítségével nyomtatásban is terjedtek az Azusa utcai, valamint az Egyesült Államok-szerte zajló hasonló ébredések és megújulások során született bizonyágtételek és tanítások. Az ébredés híre és a pünkösdi üzenet messzire eljutott. Az Azusa utcából hazatérők hídként szolgáltak az ébredés és a gyülekezetük között, valamint számosan új gyülekezetet alapítottak. Az ébredésen keresztül sok új *misszionárius* kapott elhívást, köztük Alfred és Lillian Garr (India, Ceylon [ma: Sri Lanka], Hong Kong és Kína), Lucy Leatherman (Európa és a Közel-Kelet), valamint George és Mary Berg (India), akik hosszú éveken át szolgáltak az Apostoli Hit Mozgalom misszionáriusaiaként.

Az Azusa utcai ébredés számos tanítása és gyakorlata jól szemlélteti a korai pünkösdi mozgalom értékrendjét és szemléletmódját. Független, a megtéréstől különálló eseményként tekintettek a szentlélek-keresztségre, valamint annak jelére, a nyelveken szólásra. Vallották, hogy az evangélium hirdetéséhez elengedhetetlenül szükséges az erővel és hatalommal való felruházás megtapasztalása, aminek egyenes következménye, hogy előtérbe helyezték az evangelizációt és a

gyülekezetplántálást. Az imádkozást a szentlélek-keresztységért való „tusakodás-ként” és közbenjárásként is erőteljesen hangsúlyozták, s az a hitgyakorlatban is kiemelt helyet foglalt el. Hirdették, hogy Isten a szolgálatban mindenkit képes és akar használni, kiálltak amellett, hogy Jézus vérének az ereje a Szentlélek munkája által lerombolja az etnikai válaszfalakat. A pünkösdi üzenet hirdetésére kiterjedten használták az írásos anyagokat és a médiaeszközöket. A keresztény szolgálatba állók száma igen magas volt, és komoly erőfeszítéseket tettek annak érdekében is, hogy a pünkösdi üzenet és az evangélium más országokba is eljuthasson.

Az új pünkösdi üzenete és a megtapasztalások híre igen gyorsan terjedt. A világ minden részéről érkeztek érdeklődők, hogy személyesen lássák és tapasztalják az Azusa utcai ébredést. 1906 októberében New Yorkba látogatott a Kristiania (későbbi nevén Oslo) városából származó, angliai születésű norvég lelkipásztor, Thomas Ball Barratt (1862–1940). Miután az *Apostoli Hit* 1906. szeptemberi számában olvasott az ébredéssel kapcsolatos eseményekről és bizonyágtételekről, néhány napig intenzíven imádkozott a hotelszobájában. Azt kérte Istentől, hogy keresztelje meg Szentlélekével, ami októberben meg is történt, majd decemberben visszatért Norvégiába. Hazaérkezése után aktívan prédikálni és tanítani kezdett a szentlélek-keresztiségről és a nyelveken szólásról. Saját gyülekezete és sok más norvég közösség is pozitívan fogadta az üzenetet. Igehirdető körútjait kiterjesztette Európa más országaira, később más földrészekre is. Jelentős szerepet játszott a svéd Lewi Pethrus (1884–1974) pünkösdi élményében is, akit Európa egyik legnépesebb pünkösdi közösségének alapítójaként tartunk számon. Az akkor még stockholmi baptista lelkipásztor Barratt-tal való találkozása és beszélgetéseik hatására megkeresztelkedett Szentlélekkel és nyelveken szólt. Magával vitte a pünkösdi üzenetét hazájába, és kulcsszerepet vállalt a pünkösdi tapasztalat terjesztésében úgy Svédországban, mint egész Európában. Barratthoz hasonlóan Pethrus is sokat utazott, s az újonnan felfedezett pünkösdi üzenetet hirdetve bejárták Európát. Barratt például Lengyelországba, Izlandra, Dániába, Észtországba, Finnországba, Angliába, de még Indiába is eljutott.

Barratt meghatározó kapcsolatot alakított ki Alexander Boddyval (1854–1930) is, aki egy anglikán gyülekezetet pásztorolt az angliai Sunderlandben. 1907-ben Boddy Oslóba utazott, hogy meglátogassa az ottani ébredést, s még abban az évben meghívta Barrattot Sunderlandbe, hogy náluk is tanítsa és hirdesse a pünkösdi üzenetét. Barratt látogatásakor Boddy és gyülekezetének több tagja szentlélek-keresztiséget nyert és megkapta a nyelveken szólás ajándékát. Ezzel Boddy gyülekezete lett az angliai pünkösdi ébredés egyik központja. Az európai pünkösdi tanítása és hitgyakorlata megegyezett az USA-beliekével. Jellemzően minden országban működött az *Apostoli Hit*hez hasonló folyóirat. A helyi pünkösdi ébredések és mozgalmak első számú vezetői könyveket, röplapokat és más médiát is használtak a pünkösdi üzenet terjesztésére és népszerűsítésére. Lewi Pethrus olyan szolgálatokat

alapított, amelyek a Svédországban akkoriban tapasztalt szociális szükségleteket voltak hivatottak betölteni. Volt köztük hajléktalanmisszió, ételosztó szolgálat, bank, kiadóvállalat, politikai párt, bibliaskola és rádióhálózat is. Mindez követendő példaként szolgált más európai pünkösdi mozgalmak számára is.

Az első pünkösdiiek erős sürgetést éreztek az evangélium hirdetésére, ezért nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy minden nemzethez eljuttassák üzenetüket. A pünkösdi üzenet és mozgalom gyorsan behálózta a világot. Az Azusa utcából 1906 és 1909 között kiküldött misszionáriusok Indiába, Mexikóba, Kanadába, Nyugat-Európába, a Közel-Keletre, Nyugat-Afrikába, Kínába, Japánba, számos más ázsiai országba, Dél-Afrikába, Kelet-Európába, Oroszország különböző részeire és Dél-Amerikába is eljutottak. A mozgalmat változatlanul a Szentlélek ajándékainak aktív működése, az evangelizáció, a vízkeresztség és a gyülekezetplántálás jellemezte. 1947-ben megalakult a Pünkösdi Világszövetség, melynek a svájci Zürichben megrendezett első ülésén több mint háromezren vettek részt. A pünkösdizmus európai úttörői között feltétlen említést érdemel Stephen és George Jeffreys, valamint Donald Gee (Anglia), Jonathan Paul és Jakob Vetter (Németország), Frederick Baedeker (Ausztria), Grenville Radstock és Robert Vetter (Oroszország), Doinissy és Olga Ziplishny, Nicholas és Martha Nikoloff (Bulgária), valamint Gustav Herbert és Carrie Schmidt (Lengyelország). 1966-ban az európai pünkösdi szervezetek találkozóát szerveztek Rómában, és létrehozták az Európai Pünkösdi Közösséget (European Pentecostal Fellowship). 1969-ben egy másik hasonló szervezet alakult más tagokkal, Pünkösdi Európai Konferencia (Pentecostal European Conference) néven, mely a svédországi Nyhemben rendezte alapító konferenciáját. A két pünkösdi szervezet 1987-ben Lisszabonban (Portugália) Pünkösdi Európai Közösség (Pentecostal European Fellowship – PEF) néven egyesült, és napjainkban Európa-szerte 55 tagszervezetet számlál. A PEF ma a misszióért, az ifjúsági munkáért, a nőkért, az imádkozásért és a vezetőképzésért felelős, célzott szolgáltatásokat működtet.

1959-től kezdődően – elsősorban az USA-ban és Nyugat-Európában – a nagy-egyházakon belül is egyre nagyobb gyakorisággal tapasztalták meg és tették magukévá a hívek a pünkösdi üzenetet és a szentlélek-keresztséget. Később ez a – Karizmatikus Mozgalomként ismert – mozgalom az Episzkopális Egyház, a Római Katolikus Egyház, az Evangélikus Egyház, az Anglikán Egyház, valamint a Presbiteriánus Egyház berkein belül is világszerte sokakat megérintett. A karizmatikus keresztények napjainkban is aktívan megélik a Szentlélek ajándékainak működését.

A pünkösdi-karizmatikus hívők száma jelenleg körülbelül 630 millióra tehető a világon.

Információ

Pentecostal European Fellowship (PEF)

Weboldal: www.pef.eu; Email: headoffice@pef.eu

Központ címe: Chaussée de Waterloo 45 – 1640, Rhode St. Genèse (Belgium)

Pentecostal World Fellowship

Weboldal: www.pentecostalworldfellowship.org

Email: info@pentecostalworldfellowship.org

Központ címe: Pentecostal World Fellowship International Office, Calvary Convention Centre, Level 4, Institute Block, No 1, Jalan Jalil Perkasa 1, Bukit Jalil, 57100 Kuala Lumpur, Malaysia

Felhasznált irodalom

ROBECK, Cecil M.: *The Azusa Street Mission and Revival*, Nashville, Tennessee, Thomas Nelson Inc., 2006. (Magyarul kiadta *Az Azusa utcai misszió és ébredés* címmel a Pünkösdi Teológiai Főiskola 2015-ben.)

Enrichment Journal, 2006. tavasz (General Council of the Assemblies of God, Springfield, MO.)

SYNAN, Vinson: *The Century of the Holy Spirit*, Nashville, Tennessee, Thomas Nelson Inc., 2001.

A Pünkösdi Európai Közösség honlapja <http://www.pef.eu>.

Marc Cortez: *Everyday Theology* (honlap): „The Growth of Global Pentecostalism”. Idézet Allan Andersontól és a Wheaton College-ban 2014-ben megrendezett konferencián tartott előadásából. <http://marccortez.com/2014/04/16/growth-global-pentecostalism-wheaton-theology-conference-4/>